

3.1 Prozodické vlastností litevštiny

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice. Poloha přízvuku se během ohýbání může měnit, a tyto proměny jsou pak individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru, ke kterému ono slovo patří.

<i>stalas (stůl)</i>	<i>kamienas (kmen)</i>	<i>žuvis (ryba)</i>
N. sta -las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta -lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta -lui	ka- mie -nui	žu -viai
A. sta -lą	ka- mie -ną	žu -vį
I. sta- lu	ka- mie -nu	žu-vi- mi
L. sta- le	ka- mie -ne	žu-vy- je
V. sta -le	ka- mie -ne	žu- vie

<i>daryti, daro, darė (dělat)</i>	<i>duoti, duoda, davė (dát)</i>
aš dar- au	duo -du
tu dar- ai	duo -di
jis, ji da -ro	duo -da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. že se slova mohou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině **významotvorný**.

giria (*chválí*) **g**iria (*les*)
kasa (*ryje*) **k**asa (*cop*)
karti (*věšet*) **k**arti (*hořká*)

Intonace

- způsob artikulace dlouhých přízvučných slabik

Intonace je také **významotvorná**. Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou.

Akutová (klesavá) intonace: š**aa**aauk (*střílej*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Cirkumflexová (stoupavá) intonace: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*přič*); kall**l**tas (*vinen*)

Příklad: šauk; lauk; kaltas

Akut: š**aa**aauk (*střílej*); l**aa**aauk (*čekej*); k**aa**aaltas (*dláto*)

Zápis: šauk; láuk; káltas

Cirkumflex: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*plešat*); kall**l**tas (*vinen*)

Zápis: šauk, lauk, káltas

POZOR. Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. K zápisu se v tomto případě používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.2 Dialogy:

Labà dienà!		Kóks Jūsu vārds?	
Lābas!		Kokiià Jūsu pavardē?	Iki pasimātymo!
Sveikas!	Màno vārds...	Kóks tàvo vārds?	Viso gēro!
Sveikà!	Màno pavardē...	Kokiià tàvo pavardē?	Viso lābo!
Sveiki!	Àš esù...	Kaīp Jūsu / tàvo vārds?	Sudiē!
Sveikos!		Kaīp Jūsu / tàvo pavardē?	Iki!
Lābas ry'tas!		Kuõ Jūs vardù?	Labānaktis!
Lābas vākaras!		Kuõ tù vardù?	

3.3 Časování sloves – indikativ praesens (přítomný čas), typ „-a“

Schéma:

kmen přítomného času + koncovky: (aš) **-u** (mes) **-ame**
 (tu) **-i** (jūs) **-ate**
 (jis, ji/jie, jos) **-a**

Příklad:

kalbēti, **kalba**, kalbējo (*mluvit*)

kalb-a

aš	kalbu (= kalb+u)	mes	kalbame (kalb+ame)
tu	kalbi (=kalb+i)	jūs	kalbate (kalb+ate)
jis, ji	kalba (=kalb+a)	jie, jos	kalba (kalb+a)

dirbti, dirba, dirbo (pracovat)
 studijuoti, studijuoja, studijavo (studovat)
 eiti, eina, ėjo (jít)

3.4 Zápor „ne-“

kalbēti → nekalbēti (nemluvit)

aš nekalbu (nemluvím), nedirbu (nepracuju), nestudijuoj (nestuduju)

!!! Zapamatujte si negativní formy slovesa „být“:

aš	nesu	mes	nesame
tu	nesi	jūs	nesate
jis, ji	<u>nėra</u>	jie jos	<u>nėra</u>